

Irak Makamındaki “Zâhidâ Sûret Gözetme İçerü Gir Câna Bak” İsimli Eserin Türk Mûsikîsi Usûl Kuramı Işığında İrdelenmesi

Analising the Piece Titled “Zahida Suret Gozetme Iceru Gir Cana Bak” in Irak Makam in the Light of Turkish Classical Music Usul Theory

Münevver Betül Durak*

Öğretim Görevlisi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türk Müziği Devlet Konservatuvarı, Ses Eğitimi Bölümü, Konya, Türkiye

Lecturer, Necmettin Erbakan University, Turkish Music State Conservatory, Department of Voice Education, Konya, Turkey

btl.mtf@gmail.com | <https://orcid.org/0000-0002-7377-2859>

*Corresponding Author / Sorumlu Yazar

Mehmet Gönül

Prof. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türk Müziği Devlet Konservatuvarı, Çalgı Eğitimi Bölümü, Konya, Türkiye

Prof. Dr., Necmettin Erbakan University, Turkish Music State Conservatory, Department of Instrument Education, Konya, Turkey

mgonul@gmail.com | <https://orcid.org/0000-0001-8349-3872>

Article Type / Makale Tipi

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Information / Makale Bilgisi

Received / Geliş Tarihi: 15.10.2024

Accepted / Kabul Tarihi: 30.12.2024

Published / Yayın Tarihi: 31.12.2024

DOI: 10.31591/istem.1567662

Cite as / Atıf: Durak, Münevver Betül – Gönül, Mehmet. “Irak Makamındaki “Zâhidâ Sûret Gözetme İçerü Gir Câna Bak” İsimli Eserin Türk Mûsikîsi Usûl Kuramı Işığında İrdelenmesi”. İstem 44 (2024), 609-635. <https://doi.org/10.31591/istem.1567662>

Plagiarism / İntihal: This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software. / Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.

Copyright / Telif Hakkı: “Authors retain the copyright of their works published in the journal, and their works are published under the CC BY-NC 4.0 license. / Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC-BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanır.”

“Zâhidâ Sûret Gözetme İçerü Gir Câna Bak” İsimli Eserin İrdelenmesi

Öz

Türk mûsikîsi; makam, usûl, perde, form, üslûp, tavır, meşk ve benzeri unsurları içinde barındıran, geniş bir coğrafyaya yayılmış köklü bir mûsikîdir. Böyle geniş bir alanda icrâ edilen Türk mûsikîsi; zamanla hem form hem makam hem de usûl bakımından oldukça zengin bir çeşitliliğe ulaşmıştır. Bu çeşitlilik bestekârlara büyük bir özgürlük alanı sunmakta ve mûsikî birikimlerini besteledikleri eserlere daha rahat bir şekilde aktarmalarını sağlamaktadır. Bestekârlar bu özgürlük alanı içerisinde; usûl, makam, nağme ve güfte ile alakalı mûsikî kudretlerini besteledikleri eserler ile ortaya koymaya çalışmışlardır. Mûsikîmizde usûl kavramı büyük önem arz etmektedir. Besteli formlarda (Kasîde, gazel, uzun hava, bozlak, taksim gibi serbest icrâ edilen formların dışında kalan, belirli bir usûl ya da usûller ile bestelenen formlar) öncelikli unsurlardan biridir. Bestekâr güftenin ve nağmenin anlamını usûl ile pekiştirerek eserine canlılık katmaktadır. Bu sebeple bestekârların büyük ölçüde usûl bilgisine sahip olması gerekmektedir. Türk mûsikîsinde eserlerin usûllerinin yanlış tespit edilmesi, dolayısıyla yanlış notaya alınmasıyla veya usûller doğru tespit edilse bile usûle uygun giderle icrâ edilmemesiyle eserler başkalaşmıştır. Bestede asıl olan nağme, nağmeyi ortaya çıkaran da usûldür. Dolayısıyla güftenin, nağme ve usûl ile uyumlu olması gerekmektedir. Güfte; nağme ve usûl ile uyumlu olmadığında eserde prozodik hatalar oluşmaktadır. Bu hatalar yüzünden eserlerin usûl ve giderlerinin yanlış tespit edilmesiyle formlar başkalaşmakta, güftelerinin yanlış yazılması sebebiyle de anlam kaymaları meydana gelmektedir. Usûl bu sorunların tamamını ortadan kaldırmaktadır. Bu sebeple çalışmamızda Bestesi Sultan Üçüncü Selim'e, güftesi Niyâz-i Mısri'ye ait olan Irak makamında ve İlâhî formunda bestelenen “Zâhidâ sûret gözetme içerü gir câna bak” isimli eser Türk mûsikîsi usûl kuramı ışığında incelenmiştir.

Keywords: Usûl, Güfte, Türk Mûsikîsi, Nota Tashihi, Sultan Üçüncü Selim.

Analyzing the Piece Titled “Zahida Suret Gozetme Iceru Gir Cana Bak” in Irak Makam in the Light of Turkish Classical Music Usul Theory

Abstract

Turkish music; maqam, usûl, perde, style, attitude, etc. It is a deep-rooted music that includes many elements and spreads over a wide geography. Turkish music performed in such a wide area; Over time, it has reached a very rich diversity in terms of form, maqam and form. This diversity offers great freedom to composers. Composers are within this area of freedom; They tried to reveal their musical power regarding rhythm, mode and melody through the works they composed. The concept of usul is of great importance in our music. It is one of the primary elements in composed forms (forms composed with a certain method or methods, other than freely performed forms such as kaside, gazel, uzun hava, bozlak, taksim). The composer adds liveliness to his work by reinforcing the meaning of the lyrics and melody with the rhythm. For this reason, composers must have a great deal of procedural knowledge. In Turkish music, the works have become different due to the incorrect determination of the rhythms of the works, thus taking the wrong notes, or not performing them at the appropriate expense even if the rhythms are determined correctly. The main thing in composition is the melody, and what reveals the melody is the rhythm. Therefore, the lyrics must be compatible with the melody and the rhythm. Words; When it is not compatible with melody and usûl, prosodic errors occur in the work. Due to these errors, the forms of the works become different due to incorrect determination of the procedures and expenses, and meaning shifts occur due to the incorrect writing of the lyrics. The method eliminates all of these problems. For this reason, in our study, the work named “Zâhidâ, the form of the eyes, çerü gir câna bak” in the Iraqi makam, whose composition belongs to Sultan Selim III and whose lyrics belong to Niyâz-i Mısri, was examined in the light of Turkish music usûl theory.

Anahtar Kelimeler: Usûl, Lyrics, Turkish Music, Note Correction, Sultan Selim III.

Giriş

Toplumlar; kendilerine özgü gelenekleriyle ön plana çıkarlar. Bu gelenekler; din, dil, ahlâk, tarih, sanat gibi değerler temelinde gelişir. Kültür ise gelenekle birlikte bu değerlerin tamamını kapsamaktadır. Kültürü oluşturan değerlerden biri olan mûsikî; toplumların duygu ve düşüncelerini dile getirme biçimlerinin başında gelmektedir. Dolayısıyla her toplumun, değerleriyle bütünleşen kendine münhasır bir mûsikîsi vardır. Bu mûsikî, tarih boyunca ağır ağır oluşur ve zaman geçtikçe olgunlaşarak kendine has özellikleri ile diğer kültürlerin mûsikîlerinden ayrılır.

Türk mûsikîsi; makam, usûl, form, üslûp, tavır gibi birbirini tamamlayan öğeleri içinde barındırmasıyla büyük bir derinliğe sahiptir. Mûsikîmiz, ilk başta sadece meşk, notanın kullanılmasından sonra ise nota ve meşk bir arada kullanılarak nesilden nesile aktarılmıştır.

Meşk; Devellioğlu lûgatında “En çok yazı ve müzik hakkında, alışmak, öğrenmek için yapılan çalışma” diye tanımlanmıştır.¹ Cem Behar’ın tabiriyle ise; Mûsikî geleneğinin tamamının ortak zemini, kuşakları, bestekârları, hânendeleri, sâzendeleri, icrâ üslûp ve tavırlarının birbirinden ayrılmamasını sağlayan ortak bir aidiyet hissiyatı oluşturan hem estetik hem de toplumsal bir harçtır.² Eğitim öğretim metodu olmasından ziyâde, meşkin arka planında çok daha fazla öğretisi bulunmaktadır.

Gönül, meşkin önemini şu şekilde anlatmıştır; “Meşk sadece müzik eğitiminden ibaret bir model değildir. Meşk, sanatkârın, talebesini yani sanatkâr adayını hal’den kâl’e her manada donatmak üzere sürdürdüğü sürecin adıdır. Meşkte, talebenin, eserin formundan icrasına kadar her türlü nazarî bilgiye hâkim olmasının yanında, maksat ve muhtevaya da vâkıf olması hedeflenir”.³

Notanın eser icrâsında rehber olarak kullanılmadığı dönemlerde, âsârımız talebenin hafızasına ve hocasından aldığı eğitime dayalı olarak meşk ile muhafaza edilmiş ve günümüze kadar ulaşmıştır. Fakat meşk yazılı bir yöntem olmadığı için hocaların ve dolayısıyla talebelerin icrâlarında farklılıklar oluşmuştur. Bununla birlikte eserlerin bestelendiği dönemle notaya alındığı dönem arasında zaman farkı olması ve notaya alan kişilerin bestekârın kendisi olmaması bazı eserlerin notalarının eserin bire-bir aslını yansıtmamasına sebep olmuştur. Ayrıca bir eserin birden fazla nota nüshasının bulunması, çoğu zaman bu nüshalarda perde, tartım, güfte ve usûl farklılıklarının oluşmasına yol açmıştır.⁴

Bu çalışmada Sultan 3. Selim’in bestesi olan; Niyâzî-i Mısrî’nin “Zâhidâ Sûret Gözetme İçeri Gir Câna Bak” güfteli ilâhi formundaki eserinin Türk mûsikîsi usûlle-

¹ Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat* (Aydın Kitabevi Yayınları, 2013), 732.

² Cem Behar, *Aşk Olmayınca Meşk Olmaz* (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2019), 14.

³ Mehmet Gönül, *Türk Mûsikîsi Eğitim-Öğretiminde Meşk. Gelenekten Geleceğe Türk Mûsikîsi Eğitim Öğretim İcrâ* (Konya: Neü Yayınevi, 2021), 1.

⁴ Münevver Betül Durak, *Türk Mûsikîsinde Nevâ Kâr İcrâsı Bekir Sıdkı Sezgin, Merâl Uğurlu Örneği* (Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2022), 7.

ri gereğince tahkik ve tashihi yapılacaktır. Bu bağlamda çalışmanın, eserin bestelendiği dönem göz önünde bulundurularak yapılacak olan tespitlerin ve bulgular ışığında yazılacak yeni nota nüshasının, usûl tespiti ve takibi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Usûl

“Usûl eserin başından sonuna dek aynen tekrarlanan bir kuvvetli ve zayıf vuruşlar kalıbıdır ve eserin ritmik altyapısını teşkil eder. Eserin gerek melodik örgüsünün gerekse (varsa) güftesinin bu temel ritmik atkıyla uyumsuzluk göstermemesi gerekir. Bütün kalıcı eserlerde bu üç düzlem (usûl kalıbı, melodik yapı ve varsa güfte) bozulamaz bir mutabakat içindedirler.”⁵

Aşağıda belirtilen problemler dolayısıyla, Türk mûsikîsi âsârının makam ve usûllerinin yeniden tespit edilip, notalarının tashih edilmeye ihtiyacı vardır;

1. Makamın gereklerinden uzak bir şekilde yazılan notalar.
2. Usûlün ve nağmenin gereklerinden uzak bir şekilde yazılan notalar.
3. Güfteye bağlı usûl tespiti ve ölçülendirmeye gidilerek yazılmış olan notalar.

Türk mûsikîsinde eserlerin usûllerinin yanlış tespit edilmesi, dolayısıyla yanlış notaya alınmasıyla veya usûller doğru tespit edilse bile usûle uygun giderle icrâ edilmemesiyle eserler başkalaşmıştır. Bestede asıl olan nağme, nağmeyi ortaya çıkaran da usûldür. Dolayısıyla güftenin, nağme ve usûl ile uyumlu olması gerekmektedir. Güfte; nağme ve usûl ile uyumlu olmadığında eserde prozodik hatalar oluşmaktadır. Bu hatalar yüzünden eserlerin usûl ve giderlerinin yanlış tespit edilmesiyle formlar başkalaşmakta, güftelerinin yanlış yazılması sebebiyle de anlam kaymaları meydana gelmektedir. Usûl bu sorunların tamamını ortadan kaldırmaktadır. Önemli olan güftedeki prozodik kuralları, “usûlün kalıplarına veya velvelelerine göre” oluşturduğumuz ölçüler üzerinde güfteler gereğince yazmaktır.

Sultan Üçüncü Selim’in bestelediği Irak makamındaki “Zahidâ sûret gözetme içeru gir câna bak” isimli ilâhinin arşivlerde iki nüshası bulunmaktadır. Bunlardan biri Yusuf Ömürlü, diğeri ise Cüneyt Kosal imzası taşımaktadır. Yusuf Ömürlü imzası taşıyan nüsha⁶ toplam üç sayfadan oluşmaktadır. Eser Düyek usûlünde yazılmıştır. Fakat Düyek usûlüne göre düzümlenmemiştir. Diğer nüshadan farklı olarak eserin en başında iki dördlük değerinde “ah” terennümü vardır. Cüneyt Kosal imzası taşıyan ikinci nüsha⁷ ise 2/4 lük bir şekilde Nim sofyan usûlünde yazılmıştır. Fakat ilk portenin başında, ölçü sayısının hemen üstünde usûl yazıyla Düyek olarak belirtilmiştir. Dolayısıyla ölçü sayısı ile hemen üstünde yazan usûl ismi çelişmektedir. İki nüshada da güftekar ismi belirtilmemiştir fakat Yusuf Ömürlü imzası taşıyan nüshanın son sayfasında güftenin tamamı yazılmış olduğu ve son beyitte

⁵ Cem Behar, *Aşk Olmayınca Meşk Olmaz* (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2019), 23.

⁶ Bk. Ek1

⁷ Bk. Ek2

Niyâzî mahlası kullanıldığı için eserin güftekârının Niyâzî Mısırî olduğu anlaşılmaktadır. Niyâzî Mısırî divanından güfte bulunarak çalışmamıza eklenmiştir.

Arşivlerde aynı güfteye sahip Irak makamı ve Yürük Semai usûlünde bestekârı belli olmayan bir eser ve Hüseyini makamı ve Düyek usûlünde bestesi Hüsnü Yetişken'e olan bir eser bulunmaktadır.

Nâsır Dede nazariyatına göre irdelendiğinde eserin, Irak makamında olduğu tespit olunmuştur. Dolayısıyla eserin makamının seyrine ilişkin perdelerinde bir ihtilaf görülmemiş, bu çalışma içerisinde makama dair bir irdeleme ve inceleme yapılmamıştır.

Arşivde bulunan iki nüsha ve eserin icrâ edildiği kayıt arasındaki farklılıklar sebebiyle eserin notası, usûl kuramı doğrultusunda tashih edilmiş ve yeniden yazılmıştır. Eser yeniden yazılan nüsha üzerinden bulgular bölümünde irdelenmiştir.

1. Araştırmanın Önemi

Türk mûsikîsi usûl kuramı ışığında eserlerin yeniden notaya alınmasına ilişkin akademik çalışmaların azlığı sebebiyle ve başvurulduğunda materyal eksikliğine yol açmasından dolayı bu çalışma;

- Türk Müziği'nde önemli bir resmî kurum olan Kültür Bakanlığı Devlet Korosu'nun arşivinde kayıtlı olan eserlerin Türk mûsikîsi usûl kuramı ışığında usûl yapı özelliklerinin belirlenmesine önemli katkılar sağlayacak olması,

- Kültür Bakanlığı Devlet Korosu arşivinde kayıtlı olan eserlerin notalarının Türk mûsikîsi usûl kuramı ışığında yeniden notaya alınacak olması bakımından önem arz etmektedir.

2. Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmada kullanılacak veri toplama teknikleri, analiz ve yorumlanması ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, elde edilen verilerle birlikte araştırma problemi ve alt problemlere yönelik sonuçları ortaya çıkarmayı amaçlayan betimsel bir nitelik taşımaktadır. Araştırmamızda Kültür Bakanlığı Devlet Korosu arşivinde yer alan “Zâhidâ sûret gözetme içerü gir câna bak” isimli eser Türk mûsikîsi usûl kuramı ışığında irdeleneceğinden Genel Tarama modeli kullanılarak kaynak taraması yapılmıştır. “Genel Tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örnekleme üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir.”⁸ Yapılan bu taramalar sonucunda elde edilen bilgiler kuramsal yapının oluşturulmasında kullanılacaktır.

⁸ Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (Ankara: Nobel Yayınevi, 2013), 79.

2.2. Veri Toplama Teknikleri

Bu araştırmanın verileri, doküman inceleme tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Bu çalışma yapılırken Kültür Bakanlığı Devlet Korosu arşivi taranmış, besesi Sultan Üçüncü Selim'a ait olan olan "Zâhidâ sûret gözetme içeru gir câna bak" isimli eserin bir nüshasının kaydına "YouTube" platformundan ulaşılmıştır. Ulaşılan kayıt mp3 formatında indirilmiştir. Akabinde kayıt "Media Player" programıyla oynatarak dikte ve analiz edilmiştir. Türk mûsikîsi usûl kuramı ışığında Arel-Ezgi-Uzdilek sisteminde kullanılan ses değiştirici işaretlere göre tashih edilerek "Finale 2014" programı ile elektronik ortamda yeniden notaya alınmıştır. Çalışmada kullanılan işretlerin oluşturulmasında yine aynı program kullanılmış olup, şekillerin "Microsoft Office" ortamına aktarılmasında "Paint" programından faydalanılmıştır.

2.3. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Bu çalışma yapılırken incelenen eser usûl geleneği yönünden Prof. Dr. Mehmet Gönül'ün "Türk Müziği Solfej, Makam, Usûl, Dikte Alıştırılmaları" kitabındaki usûl kâide ve şartlarına göre mukayese edilmiş ve usûller buna göre tespit edilmiştir.

3. Bulgular Ve Yorumlar

Bu bölümde "Zâhidâ sûret gözetme içeru gir câna bak" isimli eser; Eserin güftesinin incelenmesi, eserin usûl açısından incelenmesi (Fer-Türkî Darb-Fahte münavebeli olarak ölçülerek yazılan nüshanın usûl açısından incelenmesi ve Fer-Fahte-Fahte münavebeli olarak ölçülerek yazılan nüshanın usûl açısından incelenmesi), eserin künyesi ve Türk mûsikîsi usûl kuramına göre tashih edilerek yeniden yazılan nota nüshaları başlıkları altında irdelenmiştir.

3.1. Eserin Güftesinin İncelenmesi

Eserin güftesi Niyâz-î Mısırî'ye ait 7 beyitten oluşan bir gazeldir. Fakat bu eserde sadece ilk iki beyit yani toplam dört mısra kullanılmıştır. Güftenin aruz kabılı Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün olarak tespit edilmiştir. Eserin seyri incelendiğinde birinci, ikinci ve dördüncü mısra zemin, üçüncü mısra ise meyan olarak işlenmiştir. Zeminde kullanılan her mısram son iki tef 'ilesi tekrar edilmiştir. Meyanda ise üçüncü mısra olduğu gibi kullanılmış, herhangi bir bölüm tekrar edilmemiştir.

Zâhidâ Sû / ret Gözetme / İçeru Gir / Câna Bak + İçeru Gir Câna Bak,

- . - - / - . - - / - . - - / - . - - /

Fâ-ilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün + Fâilâtün / Fâilün

Vechi Üzre / Gör Ne Yazmış / Defter-i Rah / Mâna Bak / + Defter-i Rahmâna Bak

- . - - / - . - - / - . - - / - . - - /

Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün / + Fâilâtün / Fâilün

Mushaf-ı Hüs / nünde Yazmış / Kul Hüvallah / Âyeti /

- . - - / - . - - / - . - - / - . - - /

Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün /

Gel İnanmaz / san Geru Var / Mekteb-i İr / fâna Bak / + Mekteb-i İrfâna Bak

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ /

Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün / + Fâilâtün / Fâilün

“Zâhid: Aşırı dindar, zühd sahibi.

Vech: 1.yüz. 2.sebep, ilgi, münasebet, vasıta.

Mushaf: Kur’an.

Hüsn: güzellik.

İrfân: 1.bilme. 2.kültür.”⁹

Ey zühd sahibi! Sûrete bakıp da aldanma sakın.

Görünüşe değil kalbe bak.

Allah katında kişi nasıldır ona bak.

Güzel kitabımızda Allah’ın tek olduğu yazılmıştır.

Şüphen var ise irfan mektebine bak.

3.2. Eserin Usûl açısından İncelenmesi

Çalışmamızın birinci kısmında Yusuf Ömürlü imzası taşıyan nüsha referans alınarak usûl tespiti ve tashihi yapılmıştır. Bu nüshada eserin usûlü düyek olarak gösterilmiştir. Düyek eserlerde genellikle ilk darp es veya geciktirmeli olarak başlar. Böylelikle düyek usûlünün ikinci derecesi kuvvetlendirilir. Fakat bu eserde düyek usûlüne ait bu özelliklere rastlanmamış, usûlün kendi işlenişi göz önünde bulundurulduğunda düyekle benzerlik göstermediği gözlenmiştir. Çalışmamızın ikinci kısmında ise Cüneyt Kosal imzası taşıyan nüsha referans alınarak usûl tespit ve tashihi yapılmıştır. Bu nüshada eserin usûlünün 2/4 lük olarak gösterilmesi, takibinin kolaylaştırılması amacıyla yapıldıysa bile; eserin nağme, motif ve cümle yapılarına bakıldığında Nim sofyân usûlüne indirgenemeyeceği, dolayısıyla Nim sofyân usûlüyle ölçülemeyeceği açıktır. Türk mûsikisinde usûller; motiflerle oluşturulan cümlelerin ve nağmelerin büyüklükleriyle tespit olunurlar. Dolayısıyla Nim sofyân veya Düyek usûlündeki bir eserin motif ve cümleleri çok büyük olmaz. Bu eserde ise nağme ve cümlelerin mütemadiyen büyük işlendiği tespit edilmiştir. İki nüshada da ortak olarak tespit edilen bu bulgu bizi eserin usûlünün büyük formlarda görüldüğü üzere darbeyn bir yapıda olması gerektiği fikrine yönlendirmiştir. Bu kanaatle eser üzerinde yapılan incelemeler sonucunda eserin usûlünün, birinci kısımda değerlendirilen Cüneyt Kosal imzası taşıyan nüshaya göre 54 zamanda tamamlanarak büyük bir mûsikî cümlesine sahip olarak Fer-Darb-ı Türki-Fahte usûllerinden oluşan bir terkip ile, ikinci kısımda değerlendirilen Yusuf Ömürlü imzası taşıyan nüshaya göre ise 56 zamanda tamamlanarak yine büyük bir mûsikî

⁹ Mehmet Kanar, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü* (Say Yayınları, 2014), 522, 511, 319, 196, 224.

cümlesine sahip olarak Fer-Fahte-Fahte usûllerinden oluşan bir terkip ile ölçülmesi önerilmiştir

3.2.1.Fer-Türkî Darb-Fahte münavebeli olarak ölçülerek yazılan nüshanın usûl açısından incelenmesi

3.2.1.1.Fer usûlünün incelenmesi

Fer

Usûl Velvelesi ZÂ Hİ DA SÜ RET GÖ ZET ME
fâ i lâ tün fâ i lâ tün

Usûl Kalıbı

Şekil 1. Birinci Fer Usûlü

Yukarıda şekil 1 de görüldüğü üzere eserin ilk cümlesi 16 zamanda tamamlanmıştır. Usûl kalıbına göre oluşturulmuş velvelede eserin “Zâhidâ” kelimesinin ilk iki hecesindeki notalar velvelenin kuvvetli zamanlarına denk gelen “düm” darplarıyla ve “gözetme” kelimesinin ikinci hecesindeki notalar ise velvelenin zayıf zamanlarına denk gelen “te-ke” darplarıyla örtüşmektedir. Gerek usûl darplarının doğru denk gelmesi gerekse nağme ve cümlelerin 16 zamanda tamamlanması terkinin ilk usûlünün Fer olarak tespit edilmesini sağlamıştır.

Fer

Usûl Velvelesi VEC Hİ ÜZ RE GÖR NE YAZ MIŞ
fâ i lâ tün fâ i lâ tün

Usûl Kalıbı

Şekil 2. İkinci Fer Usûlü

Fer

Usûl Velvelesi GEL İ NAN MAZ SAN GE RU VAR
fâ i lâ tün fâ i lâ tün

Usûl Kalıbı

Şekil 3. Üçüncü Fer Usûlü

Şekil 2 ve Şekil 3 teki müzik cümlesi Şekil 1 ile aynı olduğu için Şekil 1 deki tespitler bu bölümler için de geçerlidir.

Fer

Usûl Velvelesi
MUS HA FI HÜS NÜN DE YAZ MIŞ
fâ i lâ tün fâ tün fâ tün

Usûl Kalıbı
fâ i lâ tün fâ tün fâ tün

Şekil 3. Dördünü Fer Usûlü

Şekil 4 te görüldüğü üzere, burada eserdeki zemin bölümlerindeki Fer kısmından farklı bir ezgisel yürüyüş vardır. Çünkü bu bölüm eserin meyânında yer almaktadır. Her ne kadar bu bölümde eserin nağmesi farklı olsa da velvele darplarıyla olan uyum ve cümlelerin 16 zamanda tamamlanmış olması dolayısıyla usûl yine Fer olarak belirlenmiştir.

3.2.1.2. Türkî Darb usûlünün incelenmesi

Türkî Darb

Usûl Velvelesi
İ ÇE RÜ GİR CÂ NA BAK
fâ i lâ tün fâ tün fâ tün

Usûl Kalıbı
fâ i lâ tün fâ tün fâ tün

Şekil 5. Birinci Türkî Darb Usûlü

Yukarıda şekil 5 te görüldüğü üzere müzik cümlesi 18 zamanda tamamlanmıştır. Türkî Darb usûlün başı bir önceki satırın nağmesinin sonu ile devam etmektedir. Dolayısıyla düm darplarıyla tamamen kuvvetli başlayan bir usûl tercih edilmiştir. Nağmede asıl kuvvetli olan kısım “Gir- câ” hecelerine denk gelen bölümdür. Usûlün velvelesinde düm darplarıyla kuvvetlendirilen bölüm de aynı yerdir. Bu bağlamda hem usûl darplarının doğru denk gelmesi hem de nağme ve cümlelerin 18 zamanda tamamlanması terkinin ikinci usûlünün Türkî Darb olarak tespit edilmesini sağlamıştır.

Türkî Darb

Usûl Velvelesi
DEF TE Rİ RAH MÂ MÂ NA BAK
fâ i lâ tün fâ tün fâ tün

Usûl Kalıbı
fâ i lâ tün fâ tün fâ tün

Şekil 6. İkinci Türkî Darb Usûlü

Türkî Darb

Usûl Velvelesi 15

MEK TE BI İR FÂ FÂ NA BAK
fâ i lâ tün fâ i lün

Usûl Kalıbı 15

Şekil 7. Dördüncü Türkî Darb Usûlü

Şekil 6 ve Şekil 7 deki müzik cümlesi Şekil 5 ile aynı olduğu için Şekil 5 teki tespitler bu bölümler için de geçerlidir.

Türkî Darb

Usûl Velvelesi 7

KUL HÜ VÂL LAH Â Â YE Tİ
fâ i lâ tün fâ i lün

Usûl Kalıbı 7

Şekil 8. Üçüncü Türkî Darb Usûlü

Şekil 8 de eserdeki diğer Türkî Darb bölümlerinden farklı bir ezgisel yürüyüş vardır. Çünkü bu bölüm eserin meyanında yer almaktadır. Her ne kadar bu bölümde eserin nağmesi farklı olsa da velvele darplarıyla olan uyum ve cümlelerin 18 zamanda tamamlanmış olması dolayısıyla usûl yine Türkî Darb olarak belirlenmiştir.

3.2.1.3. Fahte usûlünün incelenmesi

Fahte

Usûl Velvelesi

İ ÇE RÜ GİR CÂ CÂ NA BAK
fâ i lâ tün fâ i lün

Usûl Kalıbı

Şekil 9. Birinci Fahte Usûlü

Yukarıda şekil 9 da görüldüğü üzere müzik cümlesi 20 zamanda tamamlanmıştır. Şekildeki müzik cümlesindeki notalar usûl kalıbına göre oluşturulmuş velvelenin kuvvetli zamanlarına denk gelen “düm” darplarıyla ve velvelenin zayıf zamanlarına denk gelen “te-ke” darplarıyla örtüşmektedir. Gerek usûl darplarının doğru denk gelmesi gerekse nağme ve cümlelerin 20 zamanda tamamlanması terki-bin son usûlünün Fahte olarak tespit edilmesini sağlamıştır.

Fahte

Usûl Velvelesi

DEF TE Rİ RAH MÂ MÂ NA BAK
fâ i lâ tün fâ i lün

Usûl Kalıbı

Şekil 10. İkinci Fahte Usûlü

Fahte

Usûl Velvelesi

MEK TE Bİ İR FÂ FÂ NA BAK
fâ i lâ tün fâ i lün

Usûl Kalıbı

Şekil 11. Üçüncü Fahte Usûlü

Şekil 10 ve Şekil 11 deki müzik cümlesi Şekil 9 ile aynı olduğu için Şekil 9 daki tespitler bu bölümler için de geçerlidir. Diğer usûllerden farklı olarak; eserin meyanında Fahte usûlü kullanılmamıştır

3.2.2. Fer-Fahte-Fahte münavebeli olarak ölçülerek yazılan nüshanın usûl açısından incelenmesi

3.2.2.1. Fer usûlünün incelenmesi

Fer

Usûl Velvelesi

AH HI ZÂ HI DÂ SÛ RET GÖ ZE Tİ

Usûl Kalıbı

Şekil 12. Birinci Fer Usûlü

Yukarıda şekil 12 de görüldüğü üzere eserin ilk cümlesi 16 zamanda tamamlanmıştır. Usûl kalıbına göre oluşturulmuş velvelede, eserin başındaki "ah-hı" terennümüne denk gelen notalar velvelenin kuvvetli zamanlarına denk gelen "düm" darplarıyla tamamiyle örtüşmektedir. Gerek usûl darplarının doğru denk gelmesi gerekse nağme ve cümlenin 16 zamanda tamamlanması, terkinin ilk usûlünün Fer

olarak tespit edilmesini sağlamıştır. “Fer-Türkî Darb-Fahte münavebeli olarak ölçülerek yazılan nüshanın usûl açısından incelenmesi” bölümüyle aralarındaki fark güftenin başında kullanılan iki dörtlük değerindeki terennümdür.

Fer

AH HI GEL İ NAN MAZ SAN GE RU

14

14

Şekil 13.İkinci Fer Usûlü

Şekil 13 teki müzik cümlesi Şekil 12 ile aynı olduğu için Şekil 12 deki tespitler bu bölüm için de geçerlidir.

Fer

VEC Hİ ÜZ RE GÖR NE YAZ ZI YAZ

14

14

Şekil 14.Dördüncü Fer Usûlü

Şekil 14 teki Fer usûlü kullanımı “Fer-Türkî Darb-Fahte münavebeli olarak ölçülerek yazılan nüshanın usûl açısından incelenmesi” bölümündeki Şekil 2 ile bire bir aynıdır.

Fer

MU MUS HA FI HÜS SÜ NÜN DE YAZ

Şekil 15.ÜçüncüFer Usûlü

Şekil 15 teki Fer usûlü meyanda kullanılmıştır. Dolayısıyla ezgisel yapısı Şekil 12, Şekil 13 ve Şekil 14 ten farklıdır. “Fer-Türki Darb-Fahte münavebeli olarak ölçülerek yazılan nüshanın usûl açısından incelenmesi” bölümünden farkı ise güftenin başındaki “mushafi” kelimesinin başına fazladan iki dörtlük değerinde “mu” hecesi eklenmiş olmasıdır.

3.2.2.2.Fahte usûlünün incelenmesi

1.Fahte

ME İ ÇE RÜ GİR Rİ CÂ CÂ NA BAK

Şekil 16.Birinci Fahte Usûlü

Yukarıda şekil 16 da görüldüğü üzere müzik cümlesi 20 zamanda tamamlanmıştır. Şekildeki müzik cümlesindeki notalar usûl kalıbına göre oluşturulmuş velvelenin kuvvetli zamanlarına denk gelen “düm” darplarıyla ve velvelenin zayıf zamanlarına denk gelen “te-ke” darplarıyla örtüşmektedir. Gerek usûl darplarının doğru denk gelmesi gerekse nağme ve cümlelerin 20 zamanda tamamlanması terkinin ikinci usûlünün Fahte olarak tespit edilmesini sağlamıştır.

Şekil 17. İkinci Fahte Usûlü

Yukarıda şekil 17 de görüldüğü üzere müzik cümlesi yine 20 zamanda tamamlanmıştır. Şekildeki müzik cümlesindeki notalar usûl kalıbına göre oluşturulmuş velvelenin darplarıyla örtüşmektedir. Bu sebeple Fer usûlünden sonra iki kere art arda Fahte usûlü kullanılmıştır. Terkip; Fer-Fahte-Fahte olarak oluşturulmuştur.

3.3. Eserin Künyesi

Tablo 1. Eserin Künye Tablosu

Eser Adı	Zahidâ sûret gözetme içeru gir câna bak
Güftekar	Niyâz-î Mısrî
Bestekar	Sultan Üçüncü Selim
Eser Nüshaları	Arşivde iki adet nüshası bulunan eserin biri Yusuf Ömürlü, diğeri ise Cüneyt Kosal imzası taşımaktadır. İki nota arasında birçok farklılık vardır. İki farklı nüshaya göre iki farklı tashih yapılmıştır.
Makâmı	Arşivde bulunan iki nüshada da eserin makamı Irak olarak belirtilmiştir. Eserin ulaşılan nota nüshalarında makamın seyrine ilişkin perdelerinde bir ihtilaf görülmemiş dolayısıyla bu çalışma içerisinde makama dair bir irdeleme ve inceleme yapılmamıştır.
Usûlü	Yusuf Ömürlü tarafından notaya alınan nüsha düyek usûlünde, Cüneyt Kosal imzası taşıyan nüsha ise 2/4 lük bir şekilde Nim sofyan usûlünde yazılmıştır.
Tashih Edilen Nüsha Hakkında	Yukarıda verilen bulgular ve yorumlar ışığında Irak makâmında, birinci tashihte Fer-Fahte-Fahte münavebeli, ikinci tashihte ise Fer-Türkî Darb-Fahte münavebeli yazılan eser nüshaları eklerde yer almaktadır.

Yukarıdaki tabloda eserin arşivdeki nüsha bilgileriyle birlikte nüshalarda yazılı olan makam ve usullerine değinilmiş, son satırdaki bölümde ise bu araştırma sonucunda elde edilen bulgularla eserin tashih edilen nüshasındaki makam ve usûl bilgileri belirtilmiştir.

Türk Müsîkîsi Usûl Kuramına Göre Tashih Edilerek Yeniden Yazılan Nota Nüshaları

Fer-Türk-î Darb-Fahte terkibi ile yazılan nota

Irak İlâhi

Zâhidâ Sûret Gözetme İçerü Gir Câna Bak

29.04.2024

Güfte: Niyâz-i Mîsrî
Beste: Sultan 3. Selim

Fer

ZÂ HÎ DA SÛ RET GÖ ZET ME

Türkî Darb

İ ÇE RÛ GIR CÂ CÂ

Fahte

NA BAK İ ÇE RÛ GIR CÂ

Fer

CÂ NA BAK VEC HÎ ÜZ RE GÖR

Türkî Darb

NE YAZ MIŞ DEF TE Rİ

NEÜ TMDK NOTA ARŞIVI

29.04.2024

Zâhidâ Süret Gözetme İçerü Gir Câna Bak

Fahte

RAH MÂ MÂ NA BAK DEF TE

Rİ RAH MÂ MÂ NA BAK

Fer

MUS HA Fİ HÜS NÜN DE YAZ MIŞ

Türki Darb

KUL HÜ VÂL LAH Â Â YE

Fer

Tİ GEL İ NAN MAZ SAN GE RU

3

7

10

NEÜ TMDK NOTA ARŞIVI

29.04.2024

Zâhidâ Sûret Gözetme İçerü Gir Câna Bak

Türki Darb

14 VAR MEK TE Bİ İR FÂ

Fahte

17 FÂ NA BAK MEK TE Bİ İR

21 FÂ FÂ NA BAK

m.b.durak

ZÂHİDÂ SÜRET GÖZETME İÇERÜ GİR CÂNA BAK
VECHİ ÜZRE GÖR NE YAZMIŞ DEFTER-İ RAHMÂNA BAK

MUSHAF-İ HÜSNÜNDE YAZMIŞ "KUL HÜVALLAH" ÂYETİ
GEL İNANMAZSAN GERU VAR MEKTEB-İ İRFÂNA BAK

ÇEŞMİNİ GÖSTERDİĞİNCE ÂŞIKIN CÂNIN ALIR
LEBLERİN AÇTIKÇA CAN NEFT EYLEYEN CÂNÂNA BAK

ZÜLFÜNÜN HERBİR TELİNDE BAĞLI BİN MECNÛN'U GÖR
HATTININ İLİNDEKİ YÜZ BİN MEH-İ TABÂNA BAK

ÂTEŞ-İ RUHSÂR İLE YANMIŞ KARARMIŞ ÇEHRESİ
HARF LIBÂSINDAN SOYUNAN NOKTA-İ ÜRYÂNA BAK

HEP MÛLÂZİM KULLUĞUNDA BU CİHÂNİN ŞAHLARI
KAPUSUNDA PÂDİŞAHLAR KUL OLAN SULTÂNA BAK

ÂLEM ÂNIN HÜSNÜNÜN ŞERHİNDE OLMUŞ BİR KİTÂB
METNİN İSTERSEN NİYÂZİ SÜRET-İ İNSÂNA BAK

Fer-Fahte-Fahte terkibi ile yazılan nota

NEÜ TMDK NOTA ARŞİVİ

Irak İlâhi

25.03.2024

Zâhidâ Sûret Gözetme İçerü Gir Câna Bak

Güfte: Niyâz-i Mısri
Beste: Sultan 3. Selim

Fer

16

AH HI ZÂ Hİ DÂ SÜ RET GÖ ZE Tİ

1.Fahte

20

ME İ ÇE RÜ GİR Rİ CÂ

2.Fahte

20

CÂ NA BAK KI İ ÇE

RÜ GİR Rİ CÂ CÂ NA BAK KI

Fer

16

VEC Hİ ÜZ RE GÖR NE YAZ Zİ YAZ

NEÜ TMDK NOTA ARŞIVI

25.03.2024

Zâhidâ Sûret Gözetme İçerü Gir Câna Bak

1.Fahte

MİŞ DEF TE Rİ RAH HI MÂ

2.Fahte

MA NA BA KI DEF TE Rİ

RAH HI MÂ BAK

1

Fer

MU MUS HA FI HÛS SÛ NÛN DE YAZ

5

1.Fahte

MİŞ Şİ KUL HÛ VAL LAH HI Â Â YE Tİ

9

Zâhidâ Sûret Gözetme İçerü Gir Câna Bak

Fer

AH HI GEL İ NAN MAZ SAN GE RU

14

1.Fahte

VAR MEK TE Bİ İR Rİ FÂ

18

2.Fahte

FÂ NA BAK KI MEK TE

21

Bİ İR Rİ FÂ FÂ NA BAK

24

m.b.durak

ZÂHİDÂ SÛRET GÖZETME İÇERÜ GİR CÂNA BAK
VECHİ ÜZRE GÖR NE YAZMIŞ DEFTER-İ RAHMÂNA BAK

MUSHAF-İ HÛSNÜNDE YAZMIŞ "KUL HÜVALLAH" ÂYETİ
GEL İNANMAZSAN GERU VAR MEKTEB-İ İRFÂNA BAK

ÇEŞMİNİ GÖSTERDİĞİNCE ÂŞIKIN CÂNIN ALIR
LEBLERİN AÇTIKÇA CAN NEFT EYLEYEN CÂNÂNA BAK

ZÜLFÜNÜN HERBİR TELİNDE BAĞLI BİN MECNÛN'U GÖR
HATTININ İLİNDEKİ YÜZ BİN MEH-İ TÂBÂNA BAK

ÂTEŞ-İ RUHSÂR İLE YANMIŞ KARARMIŞ ÇEHRESİ
HARF LİBÂSINDAN SOYUNAN NOKTA-İ ÜRYÂNA BAK

HEP MÛLÂZİM KULLUĞUNDA BU CİHÂNIN ŞAHLARI
KAPUSUNDA PÂDİŞAHLAR KUL OLAN SULTÂNA BAK

ÂLEM ÂNIN HÛSNÜNÜN ŞERHİNDE OLMUŞ BİR KİTÂB
METNİN İSTERSEN NİYAZI SÛRET-İ İNSÂNA BAK

Sonuç

Bu araştırma ile;

- Bestesi Sultan Üçüncü Selim'e ait olan Irak makamındaki "Zâhidâ Sûret Gözetme İçerü Gir Câna Bak" isimli eserin Kültür Bakanlığı Devlet Korosu Arşivi'nde

iki adet nüshası olduğu,

- İki nüsha arasında hem nağme hem de usûl açısından farklar olduğu,
- Nüshalardan birinin Yusuf Ömürlü diğeri ise Cüneyt Kosal imzası taşıdığı,
- Nüshaların sol anahtarının yukarısında belirtilen usûlün düzümlerine göre yazılmadığı,
- Eserin güftesinin Niyâzi Mısrî'ye ait olduğu,
- İncelemeler sonucunda Cüneyt Kosal imzası taşıyan nüshanın 54 zamanda tamamlanan Fer-Darb-ı Türkî-Fahte usûllerinden oluşan bir terkibe, Yusuf Ömürlü imzası taşıyan nüshanın ise 56 zamanda tamamlanan Fer-Fahte-Fahte usûllerinden oluşan bir terkibe sahip olduğu,
- Cüneyt Kosal imzası taşıyan nüshada meyan bölümünde sadece Fer ve Türkî Darb usûlünden oluşan bir terkip kullanıldığı,
- Yusuf Ömürlü imzası taşıyan nüshada meyan bölümünde Fer ve sadece bir tane Fahte usûlünden oluşan bir terkip kullanıldığı,
- Arşivlerde aynı güfteye sahip Irak makamı ve Yürük Semai usûlünde bestekârı belli olmayan bir eserin ve Hüseyini makamı ve Düyek usûlünde bestekârı Hüsnü Yetişken olan bir eserin bulunduğu,
- Eserin Beste formuyla büyük benzerlik gösterdiği sonuçlarına varılmıştır.

Öneriler

- Araştırmamızın konusu olan eser göz önünde bulundurulduğunda arşivlerimizde yer alan birçok eserin icrâ edilmiş kaydı bulunmamaktadır. Fem-i muhsin icrâcılarının arşivlerimizdeki eserleri seslendirmeleri, mûsikîmizin gelecek nesillere intikali açısından büyük önem taşımaktadır.
- Eserlerin nota nüshalarında usûllerinin daha kolay yazılabilmesi için Sofyan ve Düyek gibi olduğundan daha küçük zamanlı usûllere indirgenmesi sebebiyle bestekârların müzikaliteleri ve eserdeki cümle ve nağme yapısı göz önünde bulundurulduğunda eserlerin daha büyük zamanlı usûller ile yazılması gerekmektedir.
- Kültür Bakanlığı Devlet Korosu ve TRT arşivlerinde bulunan bütün eserler bu bağlamda tashih edilerek yeniden notaya alınmalıdır.

Author Contributions / Yazarların Katkısı:	Author / Yazar 1	Author / Yazar 2
Conceptualization (CRediT 1) / Araştırmanın Tasarımı	%40	%60
Data Curation (CRediT 2) / Veri Toplanması /	%60	%40
Investigation - Analysis - Validation (CRediT 3-4-6-11)/ Araştırma - Veri Analizi- Doğrulama	%40	%60
Writing (CRediT 12-13) / Makalenin Yazımı	%60	%60
Writing – Review & Editing (CRediT 14) / Metnin Tashihi ve Geliştirilmesi	%60	%40

Funding / Finansman: This research received no external funding. / Bu araştırma herhangi

bir dış fon almamıştır.

Conflicts of Interest / Çıkar Çatışması: The author declare no conflict of interest. / Yazar, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Kaynakça

- Behar, Cem. *Aşk Olmadan Meşk Olmaz*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2019.
- Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları, 2006.
- Durak, Münevver Betül. *Türk Müsîkisinde Nevâ Kâr İcrâsı Bekir Sıdka Sezgin, Merâl Uğurlu Örneği*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Gönül, Mehmet. *Gelenekten Geleceğe Türk Müsîkîsi. Eğitim-Öğretim-İcrâ*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Yayınları, 2021.
- Gönül, Mehmet. *Türk Müsîkîsi Solfej-Makam-Usûl-Dikte Alıştırmaları*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Yayınları, 2023.
- Karasar, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık, 24. Basım, 2012.
- Kanar, Mehmet. *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Say Yayınları, 2010.
- Kutluğ, Yakup Fikret. *Türk Müsîkîsinde Makamlar*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2000.

Ekler

Ek-1 Cüneyt Kosal İmzası Taşıyan Nüsha

Beyekt **MAKAMI** *arâk ilâhî* **BESTEKÂRI** *Şelim-i râhî merhûm*

Ka hi da si rot pö get
me i ce rin gel
col col me lakt
i se ru gel ca
ca ma lakt nec bu six ne
gör me yax mes
def te ri rah ma
ma lakt ma ma lakt
mus ha fe his min de yay
mus kıl bu nel lah ai
a ye ti ah gel

Cüneyt Kosal

maie mak sarı gir o ku
mek te li ir fa fa
ma lak mek te li is
fa ma lak

g 30.6.96P

 Mehmet Gönül

Ek-2 Yusuf Ömürlü İmzası Taşıyan Nüsha

(RAK
(İlâhî))

DÜYEK III.SELİM

Ah hı Zâ hı da sù
ret gö zet li
me i çe ru
gir ri cã cã
na bak kı i çe
ru gît li cã
cã na bak kı
Vec hi üz re gör
ne yaz zi yaz
mış def te ri Rah hı

ma ma na
 bak ki def te ri
 Rah hi ma
 na bak
 Mu mus ha fi hüs sü
 nün de yaz
 miş sı kul hü val lah hi
 a ye
 ti ah hi Gel i
 nan maz san ge

ru- var
mek te bi ir ri fâ
fa na bak
ki mek te bi ir ri
fa na bak
v.Ömürlü
bak

690

Zâhidâ sûret gözetme içerü gir câna bak
Vechi üzre gör ne yazmış defter-i Rahmâna bak

Mushaf-ı hüsnünde yazmış "Kul hüvallah" âyeti
Gel inanmazsan geru var mekteb-i irfâna bak

Çeşmini gösterdiğince âşkın cânın alır
Leblerin açtıkça can nefh eyleyen cânâna bak

Zülfünün herbir telinde bağlı bin Mecnûn'u gör
Hattının ilindeki yüz bin meh-i tâbâna bak

Âteş-i ruhsâr ile yanmış kararmış çehresi
Harf libâsından soyunan nokta-i üryâna bak

Hep mülâzım kulluğunda bu cihânın şahları
Kapusunda pâdişahlar kul olan sultâna bak

Âlem ânin hüsnünün serhinde olmuş bir kitab
Metnin istersen NİYÂZÎ sûret-i insâna bak (1)